

- інформатизація (мається на увазі не інформаційні технології, розраховані на споживання глядачами, а інформатизація як процес, який безперервно посилюється і використовується в інформатизації управління);
- глобальна екологія;
- розвиток механізмів регулювання повної свободи ТНК від тоталітарних держав.

Соціалізація щільно пов'язана з гуманізацією суспільства. За думкою вчених, «сам факт інформатизації випереджаючого розвитку виявиться джерелом прискореної соціалізації» [8]. На нашу думку, «головним експортним товаром стає інформація – патенти, ліцензії, ноу-хау, тобто плоди інтелектуального і національного інтелекту», крім цього «нова «постінформаційна» технологічна ера в розвитку людства потребує глибокого переосмислення ролі індивідуального і колективного» [1; 2].

Можна зробити висновок, що інформатизація суспільства є однією з головних складових будь-якого глобального явища сучасності. Розглядаючи економічні аспекти інформатизації, інтеграції України у світогосподарський розвиток через інформатизацію, необхідно визначити, які фактори є вирішальними у підвищенні ефективності зовнішньоекономічної діяльності України. Орієнтуючись на наукові роботи провідних дослідників, можна виокремити наступні фактори: зовнішньополітичний; внутрішньополітичний; соціально-психологічний; управлінсько-правовий; ресурсно-сировинний; економіко-екологічний; науково-технологічний; інформаційно-методологічний [2; 3; 4; 5].

Соціально-економічна сутність інформаційно-методологічного фактора виявляється в тезах індустріально розвинених країн про односторонні переваги менш розвинених країн у процесах технологічно-інформаційного обміну [3; 5]. В цілому сьогодні автори розглядають ринок як психоінформаційний феномен, який є загальногосподарським самоуправлінським зв'язком.

Головним недоліком інформаційних технологій як рушійної сили світогосподарського розвитку є їх уразливість до загроз безпеки в залежності від міжнародних потоків інформації,

В цьому випадку, коли мова йде про глобальні інформаційні системи та глобальний світогосподарський розвиток, інформаційна безпека може розглядатися як фактор соціально-економічного розвитку, як відстеження і класифікація комп'ютерних загроз, як збереження і захист технічної і мовної інформації, як новий вид озброєння, як запобігання інформаційній війні, як вплив на масову та індивідуальну свідомість [2; 6]. Вплив на свідомість як могутній інформаційний фактор конкурентної боротьби, торгових війн та просування товару сьогодні сам по собі народив могутню індустрію купівлі-продажу інформації як глобального виду бізнесу. Науковці виділяють його наступні особливості [2; 5]: 1. Неймовірно висока ціна за інформацію (понад 6 млрд. дол.); 2. Запекла конкуренція на ринку; 3. Диверсифікація діяльності інформаційних компаній; 3. Посилення політичного та економічного впливу інформаційних агенцій.

Не дивлячись на труднощі та проблеми у функціонуванні інформаційних систем, слід вважати, що новий розвиток виробничих сил буде базуватися на інформації та знаннях [2; 7]. Цю теоретичну тезу можна підтвердити низкою висновки залежності інформаційної інфраструктури від рівня її розвитку [1; 2; 6].

По-перше, економічний розвиток значною мірою пов'язаний з розвитком інформаційної інфраструктури. По-друге, найбільший вплив інформаційні технології мають в країнах з високим рівнем доходів. По-третє, бурхливий науково-технічний розвиток поглиблює розрив між країнами з високим і низьким рівнями доходів. По-четверте, вплив рівня забезпеченості стаціонарним зв'язком поступово зменшується, зростає вплив міжнародного Інтернет-трафіка.

Для підвищення рівня інформатизації в Україні необхідно здійснити ряд взаємопов'язаних проектів, спрямованих насамперед на розвиток телекомунікаційного середовища, створення потужних інформаційних ресурсів, в першу чергу соціально-економічного значення, застосування комп'ютерних інформаційних технологій на всіх рівнях управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анилионис Г. Глобальный мир: единый и разделенный: Эволюция теорий глобализации / Г. Анилионис, Н. А. Зотова. – М. : Международные отношения, 2005. – 675 с.
2. Глобалізація і безпека розвитку / [Білорус О. Г., Д. Г. Лук'яненко, О. В. Зернецька та ін.]; керівник авт. колективу і наук. ред. О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2011. – 733 с.
3. Курмаєв П. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку електронного бізнесу в Україні / Курмаєв П. Ю. // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2014. – № 211. Т. 2. – С. 373–379.
4. Матюшенко І. Ю. Перспективи розвитку освіти в Україні в умовах створення суспільства, побудованого на знаннях / Матюшенко І. Ю. // Економіка розвитку. – 2010. – № 1. – С. 48–54.

5. Сазонець О. М. Шляхи прискорення процесу інформатизації економіки України / Сазонець О. М. // Економіка розвитку. – 2006. – № 2. – С. 22–24.
6. Татаренко О. Глобальні трансформації світових фінансових ринків та їхні чинники / Татаренко О. // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2013. – № 1. – С. 320–325.
7. Ткач А. А. Інституціоналізація ринкової інфраструктури в посттрансформаційній економіці / Ткач А. А. // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 214–219.
8. Фомішин С. В. Глобалізація світового господарства як процес діалектичної взаємодії національних та інтернаціональних суспільно-економічних процесів / Фомішин С. В. // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія : Економічні науки. – 2011. – № 16. – С. 49–54.

О.В. Мізіна,

кандидат економічних наук, доцент

О.В. Амельницька,

кандидат економічних наук, доцент,

Донецький національний технічний університет

м. Донецьк, Україна

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ

Інвестиційний процес є однією з найважливіших складових сучасної економіки, а його активізація – це складова економічних вимог, які мають забезпечити реальні зрушення в економічній структурі суспільства. Серед фінансових інститутів, покликаних забезпечити інвестиційну активність в економіці, провідна роль відводиться банкам. Для банків розвиток інвестиційного бізнесу є об'єктивною потребою. Актуальним для них стає уже не лише пропонування клієнтам набору стандартних операцій, а й надання допомоги для виходу зі скрутного фінансового становища, сприяння розширенню бізнесу тощо.

Сьогодні в економічній літературі зустрічаються різноманітні підходи щодо класифікації інвестицій і інвестиційної діяльності банку. Систематизація та класифікація банківських інвестицій тісно пов'язана з їх макро- та мікроекономічними функціями, з інституційно-правовим середовищем банківської інвестиційної діяльності. Класифікація також може визначатись підходами до оцінки економічної ефективності, вибором найпривабливішої сфери вкладання капіталу, або аналізом перспектив, а в підсумку – метою самого інвестора чи суб'єкта підприємницької діяльності [1; 2; 3].

Варто відзначити, що з розвитком ринкових відносин комерційні банки не обмежуються такими напрямками діяльності на інвестиційному ринку, як інвестиції в розвиток іншого підприємства, в розвиток власного бізнесу, формування інвестиційного портфелю банку, послуги з хеджування інвестиційного ризику та інші, але й опановують нові види інноваційно-інвестиційної діяльності. Одним зі шляхів залучення додаткових фінансових ресурсів є банківське проектне фінансування.

Знання, що накопичено сучасною наукою є основоположними в аналізі проектного фінансування. Але, разом з тим, роль проектного фінансування у розвитку банківської діяльності залишається недостатньо вивченою. Банківське проектне фінансування можна розглядати як форму проектного фінансування, що здійснюється за участю банків. Між тим участь банків у здійсненні проектного фінансування істотно змінює його якісні характеристики. Сам характер такого фінансування, його можливості та масштаби змінюються в залежності від рівня участі банка в його здійсненні.

Проектне фінансування є особливою формою організації інвестиційної діяльності, різновидом інвестиційного кредиту. Як відомо, кредитування є найбільш розповсюдженим засобом фінансування інвестицій. У випадку звичайного кредитування відсотки на інвестований капітал нараховуються незалежно від того прибутковим чи ні є бізнес. Гарантією боргів може виступати заставне забезпечення або гарантії держави. Але стан активів багатьох українських підприємств, їх зношеність та недостатня вартість з точки зору кредиторів, не дозволяють використовувати їх у якості застави. Суттєва відмінність проектного фінансування полягає в наступному: заставним забезпеченням у цьому випадку виступає майно самого проекту. Така форма фінансування на основі активів, за якою

фінансується окремий набір активів на індивідуальній основі, може стати ефективним інструментом одержання необхідних ресурсів в умовах нестабільної економіки. Особливості проектного фінансування полягають в реалізації наступних принципів: участь у проекті надійних партнерів; відокремлена економічна діяльність в рамках проекту; наявність системи функціональних гарантій учасників проекту; оцінка та управління ризиками, їх розподіл між учасниками; наявність фінансової моделі, яка є базою інвестування (будується на основі прогнозів відносно ключових факторів, що впливають на бізнес); професійне управління проектом.

Під проектним фінансуванням, як правило, розуміють такий тип організації фінансування, при якому доходи, отримані в результаті реалізації інвестиційних проектів, є єдиним джерелом погашення заборгованості. Тобто, це система відносин між учасниками угоди в процесі здійснення комплексу взаємопов'язаних заходів з приводу беззаставного, інтегрованого фінансування, управління інвестиційними проектами на партнерських умовах з цільовою орієнтацією на грошові потоки отримані виключно в результаті реалізації проекту [4]. Проектне фінансування об'єднує банківську, інвестиційну та консалтингову діяльність. Особливістю участі комерційних банків в операціях проектного фінансування є те, що вони не лише вкладають кошти у проект, але і стають безпосередніми учасниками інвестиційного проекту, шляхом придбання пакету акцій позичальника або вводячи до ради директорів свого представника. Участь банку, через свого представника, в управлінні реалізацією проекту дозволяє йому виявити значно більше непрямих чинників, які сприяють більш реалістичній оцінці ходу виконання проекту.

Банк як учасник проектного фінансування має можливість переглядати деякі умови кредитної угоди в ході реалізації проекту. При цьому, фінансуючи проектну компанію, банк свідомо приймає на себе підвищений ризик, який передбачає наявність додаткових гарантій для кредиторів. Він повинен враховувати основні ризики такого фінансування: економічні (можливість того, що реалізація продукції проекту не зможе покрити витрати проекту); юридичні (пов'язані з одержанням ліцензій, дозволів на будівництво); політичні; додаткові (затримка введення об'єкта в експлуатацію та інше). Тобто, ще однією відмітною особливістю використання механізму проектного фінансування є формування комплексної системи гарантій.

Таким чином, проектне фінансування ґрунтується на особливому способі фінансування, чіткій схемі реальних потоків грошової готівки, направленої на погашення боргу, спеціальній системі виявлення і розподілу проектних, фінансових та інших ризиків між усіма учасниками процесу. Його механізм передбачає, що ризики, пов'язані з інвестиційним проектом, розподіляються не лише між фірмами, які беруть в ньому участь, а і між замовниками майбутньої продукції, постачальниками, державними службами що надають дозволи, пільги, гарантії або кредиторами [5]. На відміну від кредитних операцій проектне фінансування дозволяє повністю або частково розподіляти ризики проекту серед усіх учасників, які беруть участь в реалізації проекту. Не менш важливою особливістю проектного фінансування є можливість одночасного використання відразу декількох традиційних фінансових інструментів, а також джерел позикового капіталу.

Однією з умов організації проектного фінансування є створення спеціальної проектною компанією як юридично відособленої установи, яка власне реалізує проект та запозичує під нього кошти, крім того несе власні зобов'язання. Засновником проектною компанією виступає фірма-ініціатор проекту, яка і несе зобов'язання по поверненню позикових коштів. У випадку провалу реалізації проекту, кредитори проектною компанією не зможуть обернути свої вимоги на активи інших учасників проектною угоди, що обумовлено наступною особливістю проектного фінансування – забезпечення повернення боргу за рахунок реалізації проекту. При проектному фінансуванні реалізація проекту здійснює мінімальний вплив на позиції балансу засновників – ініціаторів проекту. Це пов'язано з тим, що беручи участь в проектному фінансуванні як засновники, фірми можуть користуватися кредитом без віддзеркалення заборгованості у своєму балансі, оскільки вона відноситься на баланс проектною компанією.

Розвиток банківського проектного фінансування має достатньо високий потенціал, так як в умовах нестабільної економіки спостерігається «відкладений» попит на інвестиції. Він дозволить комерційним банкам брати безпосередню участь в процесі відтворення та економічного зростання. Участь банків у здійсненні проектного фінансування дозволяє: збільшити його масштаби; задіяти множинні механізми фінансування, завдяки наявності у банків доступу до ресурсів, яких не мають інші фінансові інститути, а також можливостей зовнішнього рефінансування; підвищити кредитоспроможність проекту в разі довіри до банку як його учасника. Між тим необхідно враховувати, що

участь банків у проектному фінансуванні додає нові ризики, що притаманні банківській діяльності. Це може викликати додаткові затрати на покриття ризиків.

Особливі якості банківське проектне фінансування набуває тоді, коли банк може задіяти механізми суб-участі в проекті різних контрагентів ринку, тобто коли він виконує роль фінансового посередника та притягує додаткові ресурси як прямим шляхом (пропонує вкладникам частину доходів та вигід від участі), так й на контрактній основі. Проведене дослідження дає підстави стверджувати про необхідність розробки критеріїв відбору інвестиційних проектів банками, як інвесторами, а також про формування відповідної критеріальної бази для прийняття рішень за результатами оцінки, спрямованих на ефективну реалізацію інвестиційного проекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчак О. Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О. Д. Вовчак. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.
2. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента : в 2 т. / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга-Н, 2004. – Т. 1. – 624 с.
3. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. пос. / Т. В. Майорова. – К. : ЦНЛ, 2004. – 376 с.
4. Кобичева О. С. Особливості проектного фінансування в банківській сфері / О. С. Кобичева // Наука й економіка. – 2010. – № 4 (20). – С. 34 – 37.
5. Бутко М. Роль банківської системи в активізації інноваційно-інвестиційного розвитку / М. Бутко // Вісник НБУ. – 2003. – № 12. – С. 49–54.

Г.И. Мойсейчик,

кандидат экономических наук,

Национальный банк Республики Беларусь,

г. Минск, Республика Беларусь

ОТКРЫТЫЙ СЕТЕВОЙ ЕВРАЗИЙСКИЙ ФИНАНСОВЫЙ ЦЕНТР КАК ДВИГАТЕЛЬ РЕФОРМЫ МИРОВОЙ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ

На сегодняшний день еще никто не ставил вопрос о создании Евразийского финансового центра. До сих пор речь шла о едином таможенном пространстве, Евразийском экономическом союзе, интегрированном финансовом рынке союза, но никогда о Евразийском финансовом центре. Это удивительно, поскольку совершенно ясно, что вопросы финансово-технологического суверенитета сегодня решаются только на уровне проекта по созданию центра. Главной задачей евразийского проекта по созданию международного финансового центра, на наш взгляд, является обеспечение финансово-технологического суверенитета (термин автора – *Г. М.*). Вопрос должен стоять именно так.

Во-первых, технологии, интеллектуальная собственность в современной постиндустриальной экономике становится финансовым активом.

Во-вторых, собственность на финансы, технологии, интеллектуальные активы сосредоточена именно в ведущих мировых финансовых центрах.

В-третьих, профиль современных мировых финансовых центров формируется высокими финансовыми технологиями мирового уровня, высокотехнологичной биржевой и платежно-расчетно-кредитной системами, которые строятся и пронизаны информационно-коммуникационными технологиями. Синтез новейших финансовых и информационно-коммуникационных технологий создает новое пространство и новое поле для созидания стоимости.

Деньги, как носитель стоимости, теряют свою вещественность и становятся все более информационными, виртуальными, все более объектом, продуктом и активным инструментом финансовых технологий, в которые включены интеллектуальные активы. Важно подчеркнуть, что именно соревнование финансовых технологий будет определять соревнование мегапроектов финансовой интеграции. При этом сами деньги становятся частью мегапроекта.

В проекте Евразийского финансового центра, как и в проектах страновых центров, следует сочетать три силы – силу национальных экономик, евразийской интеграции и глобализации, соединив в едином потоке финансовый, научно-производственный, транспортно-логистический и информационно-